

AVRUPA BİRLİĞİ- TÜRKİYE İLİŞKİLERİ (HALKIN VE SANAYİCİLERİN AB KONUSUNDAKİ DÜŞÜNCELERİ)

Meryem HAYIR

ÖZET

Bu çalışmada, Avrupa Birliği- Türkiye ilişkilerinin tarihsel gelişimi, Avrupa Birliği'nin genişleme süreci ve Türkiye'nin durumu, Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki Gümrük birliği süreci, İzmit sanayicisinin ve halkının Avrupa Birliği'nden beklentileri ve birlik hakkındaki düşünceleri tartışılmaktadır. Avrupa Birliği'ne tam üyelik çabaları kamuoyu tarafından büyük oranda desteklenmektedir. Kararsızlar azımsanamayacak oranda yüksektir. Üyelikten yeni iş sahalarının açılması, yeni pazarların oluşması, özgürlüklerin artması beklenirken, üyelik sonrasında karşılaşılabilecek olumlu ve olumsuz yönlerin daha açık bir şekilde ortaya konması gerektiği vurgulanmaktadır.

ANAHTAR KELİMELE: Avrupa Birliği, Türkiye

ABSTRACT

In this paper, it is argued that the historical dimension of European Union-Turkey relations, European Union enlargement process and Turkey's position, Customs Union process between European Union and Turkey, İzmit's industrialists and people's expectations and opinion about European Union. Whole membership efforts to European Union has been supported by public opinion. Indecisive people's opinion is also quite high. When it has been expected to membership of European Union that opened to new business areas, constituted new markets, increased freedom; after the membership, it has been emphasized that the positive and negative positions must be put forward openly with all sides.

KEYWORDS: European Union, Turkey

1. İLİŞKİLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Avrupa'da birlik oluşturulmasına ilişkin görüşler çok eski tarihlere dayanmakla birlikte bugünkü AB'nin temelini oluşturan antlaşma, 6 kurucu devlet olan Federal Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya, Lüksemburg tarafından Roma'da 25 Mart 1957'de imzalanan ve 1 Ocak 1958'de yürürlüğe giren Roma Antlaşması'dır.ⁱ

Türkiye'nin AET ile olan ilişkileri 8 Haziran 1959 tarihinde Yunanistan'ın AET'ye ortaklık başvurusunda bulunması ve bunun etkisi ile 31 Temmuz 1959 tarihinde Türkiye'nin ortak üyelik başvurusunu yapması ve 12 Eylül 1963'te ortaklık anlaşmasının imzalanması ile başlamıştır.ⁱⁱ Türkiye'deki siyasi istikrarsızlıklarⁱⁱⁱ ve Avrupa'nın Müslüman Türkiye'yi kendi içerisinde görmeğe pek de istekli olmayışı nedeni ile bu süreç oldukça uzun olmuştur.^{iv} Türkiye ile aynı yıl ortak üyelik için başvuran Yunanistan

1981 yılında tam üyeliğe alınmıştır. Türkiye ise 14 Nisan 1987 tarihinde AT'ye tam üyelik talebinde bulunmasına rağmen hala Türkiye ile AB arasında tam üyelik görüşmeleri başlamamıştır.

2. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GENİŞLEME SÜRECİ VE TÜRKİYE

1990 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması ve bunu takiben eski komünist ülkelerin merkeziyetçi ekonomiden pazar ekonomisine geçmeleri, bu ülkeleri AB'ye yöneltmiştir. AB'ye üye olmak istediklerini açıklayan Merkezi Doğu Avrupa (MDA) ülkeleri Bulgaristan, Romanya, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Slovenya, Litvanya, Estonya ile Kıbrıs Rum Kesimi ve Malta'yı 13-14 Aralık 1996 tarihinde Dublin'de toplanan AB zirvesinden 6 ay sonra adaylık görüşmelerinin başlayacağı 12 aday ülke olarak belirlemiş ve 2003 yılında da 2004'ten geçerli olmak üzere bu ülkelerin üyelikleri kesinleşmiştir. (Malta 1996 yılındaki hükümet değişikliğinden sonra aday olmaktan vazgeçmiştir). Türkiye böylece MDA ülkelerinin gerisine itilmiştir. Çünkü bu ülkeler; tarihsel, dinsel, ekonomik ve politik geçmişleri itibarı ile Avrupa devleti olarak görülmekte, Batı Avrupa Devletleri ile ayrılmaz bir bütün olarak kabul edilmektedirler.^v Bu konu ile ilgili olarak AB komisyonu eski başkanı Jacques Delors 1 Haziran 1994 tarihli Fransız Le Monde gazetesine verdiği demeçte "Avrupa'nın sınırları eski Sovyetler Birliği'nin sınırlarına kadar uzanıyor. Başka bir deyişle Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Romanya, Bulgaristan, Arnavutluk, Kıbrıs ve Malta Avrupa'ya katılabilirler. Üç Baltık Cumhuriyetini de unutmamak gerekir. Ayrıca eski Yugoslavya'ya başş geldiğinde, Bosna, Hırvatistan ve Makedonya da diğerlerine dahil olabilir".^{vi} Delors'un görüşlerinin aslında AB'nin görüşleri olduğu 1996 yılında AB'nin MDA ülkelerine yaptığı üyelik daveti ve kısa sürede üyeliklerinin gerçekleşmesi ile görülmüştür.

Avrupa'da çok yaygın olmasa da Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin faydalı olacağını düşünenler de bulunmaktadır.^{vii} AB üyesi ülkelerde Ekim 1995'te EUROPIQN'un yaptığı bir araştırmada Türkiye'nin AB'ye üyeliğini destekleyenler %43, karşı çıkanlar %45 ve kararsızlar ise %12'dir. Bu oran 1997 yılında yapılan başka bir araştırmada ise destekleyenler %32, karşı çıkanlar %45 ve kararsızların oranı %23'tür.^{viii} Her iki araştırmada da Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkanlar %45 iken, kararsızların oranında azalma olmuştur. Türkiye'nin AB'ye üyeliğine taraftar olanların AB'de fazla olmaması ve bu oranların giderek azalmasında AB içerisinde yaşayan Türklerin entegrasyon konusunda gösterdikleri direncin etkisi olduğu kanısındayız. Bu durum açıkça ifade edilmese de değişik nedenler gösterilerek, Türkiye, görüşmelerde geriye itilmiştir ve orta vadede tam üyelik kapısı tamamen kapatılmıştır. Bunun üzerine Türkiye 1997'de ve 1998'de yapılması gereken ortaklık konseyi toplantılarından çekilmiştir.

Aralık 1999'da AB'nin Helsinki'deki görüşmelerinde Türkiye'nin AB'ye aday ülke olarak çağrılması kabul edilmiştir. Bu çağrı ile birlikte AB-Türkiye ilişkilerinde yeni bir süreç başlamıştır. Fakat, ilişkilerin tarihsel gelişimine baktığımızda ve AB kamuoyunda Türkiye hakkında var olan görüşleri de dikkate aldığımızda bu sürecin daha uzun bir süre alacağı düşünülebilir. AB ile Türkiye arasında var olan bütün olumsuzluklara rağmen Türkiye, AB'ye üye olmadığı halde birlik ile Gümrük birliğini gerçekleştiren tek ülke olmuştur.¹⁴

Türkiye'nin AB'ye tam üye olması durumunda, AB'nde ya da birlik ekonomisinde olması muhtemel gelişmelerle ilgili 1990 yılında yapılmış olan bir araştırmada şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: *Yaşam standardı farklarının birlik içerisinde artması, finanssal kötüleşme ve AB'den yararlanan Danimarka, Yunanistan, İspanya, İrlanda, Portekiz ve Hollanda'nın yanında 8. ülkenin ortaya çıkacağıdır.*¹⁵

Braunschweiger Instituts'un yapmış olduğu bir araştırmaya göre üyelik durumunda Türkiye AB tarım fonuna fazla bir yük getirmeyecektir. Werner Gumpel (von der UNI-München)¹⁶ ve D.İ.E.-Berlin bu yükün yıllık 2 milyar-ECU olacağını tahmin etmişlerdir. Bu araştırmanın yapıldığı sırada gündemde olmayan ve AB içerisinde daha önce denenmemiş olan tam üyelik öncesi Gümrük birliğinin gerçekleştirilmesi AB'nin lehine bir gelişme olmuştur. Böylece, AB, fazla bir yükümlülüğün altına girmeden kendine geniş bir pazar alanı yaratmıştır. Gümrük birliği kapsamına sadece işlenmiş tarım ürünleri ve sanayi ürünlerinin dahil olması, Türkiye'de önemli bir potansiyeli bulunan yaş sebze ve meyve ihracatının dahil olmaması AB lehine olmuştur. Yaş sebze ve meyve ihracatında Ortak Gümrük Tarifeleri (OGT) sadece bazı ürünlerde ve tarım takvimi çerçevesinde uygulanmaktadır.

3.GÜMRÜK BİRLİĞİ SÜRECİ

1 Ocak 1996 tarihinden itibaren Türkiye ile AB arasında var olan Gümrük birliği Antlaşması 12 Eylül 1963'te Ankara'da imzalanan Ankara Antlaşması'nın sonucu olarak gerçekleştirilmiştir.¹⁷ Gümrük birliğini takiben Türkiye ile AB arasında yapılan ticarete bakıldığında Türkiye'nin zararda olduğu görülür. Gümrük birliğinin yürürlüğe girmesinden sonra AB ile Türkiye arasındaki ticaret hacminde büyük bir artış olmuştur. AB'nin Türkiye'ye ihracatı 13 milyar ECU'den %36'lık artış ile 18 milyar ECU'ye çıkmıştır. Türkiye'den yaptığı ithalat ise 9 milyar ECU'den % 10'luk artış yaparak 10 milyar ECU'ye ulaşmıştır. AB lehine olan ticari denge, 4 milyar ECU'den 8 milyar ECU'ye yükselmiştir. 1996 yılında Türkiye'nin AB'den yaptığı ithalatındaki net artış Türkiye ekonomisinin uzun dönemdeki büyümesini sürdürebilmek için artan yatırım malları ihtiyacının

karşılansından kaynaklanmıştır. AB'den yapılan tüketim malları ithalatında ise önemli bir artış olmamıştır.

Gümrük birliği Türkiye ekonomisinde önemli bir büyüme, AB ekonomisinde ise yavaşlama yaşanan bir dönemde yürürlüğe girmiştir. Bu durum Türkiye'nin AB'ye ihracatının daha düşük olmasına yol açmıştır. 1997 ve sonraki yıllarda Türkiye'nin AB'ye yönelik ihracatında artış kaydedilmiştir. Bu durum, Gümrük birliği sonrasında Türk işletmelerinin AB ile rekabete kademeli olarak uyum sağladığını göstermektedir.¹⁸

Türkiye'nin dış ticaretine bakıldığında AB ülkelerinin en önemli ticari partnerleri olduğu görülür. Türkiye'nin dış ticareti içerisinde AB'nin payı 1990'da %46 iken 1995'te %48.70'e 1996'da %51.20'ye ulaşmıştır. Gümrük birliği ile özellikle ithalat oranlarının artması, ticaret hacminin de artmasına yol açmıştır. AB'ye üye ülkelerden; İngiltere, Almanya ve Fransa Türkiye'de önemli yatırımları olan ülkelerdir.

4.TÜRK KAMUOYU'NUN AB HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Türkiye'de görev yapan hükümetlerin tamamına yakını ve halkın önemli bir çoğunluğu AB'ye üyeliği desteklemektedirler. Türkiye kamu oyununun güç kaynakları durumunda bulunan; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, İktisadi Kalkınma Vakfı, TÜSİAD gibi kuruluşlar ile özel sektörün çok önemli bir kesimi tam üyeliğe bir an önce geçilmesini istemektedirler. Türk İş ve TİSK gibi büyük işçi ve işveren kuruluşları da tam üyelik taraftarıdır. Bununla beraber belli bir aydın kesimi dışında halkın önemli bir kısmı AB'nin ne olduğunu tam olarak bilmemektedirler. Bu konuyu destekleyenler bunu bilinçli bir seçimin sonucu olarak değil de, daha çok Avrupa'da kolay iş bulma, seyahat özgürlüğü, ithalatın serbestleşmesi sonucu Avrupa mallarının ucuzlaması gibi pratik nedenlere göre desteklemektedirler.

Yapılacak yoğun ve olumsuz propaganda ile büyük kitlelerin görüşünü değiştirmek mümkündür. Bu nedenle AB'nin kararlarını alırken daha dikkatli olması ve Türk hükümetlerinin ve aydınlarının da halkı AB konusunda bilgilendirmeleri ve bilinçlendirmeleri gerekmektedir. **Haziran 1999'da gerçekleştirilmiş olan ankete göre:** Ankete katılanların %46.2'sinin AB'ye üyeliği desteklediklerken %16.3'ünün ise karşı çıktıkları görülmüştür (Tablo 1 ve 2). Ankete katılanların %37.5 gibi önemli bir kısmı ise bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir (Tablo 1 ve 2). Bu çalışmadan yaklaşık 10 yıl önce, yani Türkiye'nin AB'ye tam üyelik başvurusundan bir yıl sonrasında, 1988 yılında, 15-26 yaş gurubundaki gençler üzerinde yapılan bir başka araştırmada ise gençlerin %69'u AB'ye üyeliği destekledikleri, %31'inin ise bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığı görülmüştür. Bu iki anketten yola çıkarak zaman içerisinde AB'nin Türkiye'yi dışlayıcı

politikalarının Türk halkını birlik fikrinden uzaklaştırmış olduğu söylenebilir.

Tablo 1: AB'ye üyelik konusundaki düşüncelerin toplumdaki meslek gruplarına göre oransal dağılımı (%)

Meslek grubu Düşünceler	İşçi	Memur ve büro çalışan	İşveren	Serbest meslek	Öğr.	Emekli	İşsiz	Toplam
Katılmayıp	57.7	80	71.4	40	28.6	66.7	-	46.2
Katılmamayıp	11.5	20	-	22.5	21.4	-	-	16.3
Fikrim yok	30.8	20	28.6	37.5	50	33.3	100	37.5
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo 2: AB'ye üyelik konusundaki düşüncelerin yaş gruplarına göre oransal dağılımı (%)

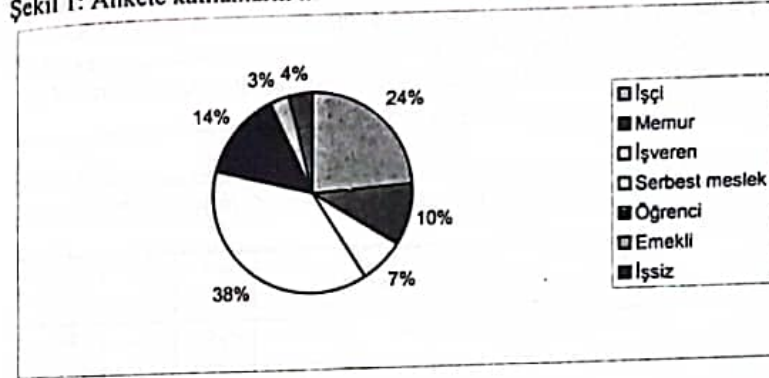
Yaş grubu Düşünceler	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	+50	Toplam
Katılmayıp	55.6	16.7	50%	55.6	50	57.1	50	66.7	46.2
Katılmamayıp	5.6	29.2	15	-	16.7	14.3	25	16.7	16.3
Fikrim yok	38.8	54.1	35%	44.4	33.3	28.6	25%	16.6	37.5
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Haziran 1999'da İzmit'te gerçekleştirilmiş olan Avrupa Birliği ile ilgili anket çalışmasına 104 kişi katılmıştır. Bunların %82'si erkek, %18 ise kadınlardan oluşmaktadır. Bu oranların oluşmasındaki temel neden kadınların fikirlerini beyanda erkeklere oranla daha çekingen davranmalarıdır. Çalışma, 15 yaş ve üzerindeki kapsamaktadır. Çalışmaya katılanların %18'i 15-19, %24'ü 20-24, %19'u 25-29, %12'si 30-34, %6'sı 35-39, %7'si 40-44, %4'ü 45-49 ve %19'u ise 50 yaş ve üzerindedir. Genel olarak bakıldığında çalışmaya katılanların büyük bir çoğunluğu Türkiye'nin nüfus yapısına uygun olarak %61 ile 30 yaşın altındaki gençlerdir.

Çalışmaya katılanların mesleki durumlarına baktığımızda ise en büyük dilimi %38.5 ile serbest meslek sahipleri (seyyar satıcı, bakkal, butik sahibi v.b.) oluşturmaktadır. Bu sonucun oluşmasında, çalışma esnasında bu kişilere ulaşmanın kolay oluşu ve ankete katılmada toplumun diğer kesimlerine göre daha istekli olmaları rol oynamıştır. Bundan sonraki en büyük oran ise %25 ile işçilere aittir. İzmit'in bir sanayi kenti olması ve bu nedenle burada işçilerin yoğunluğunun fazla olması bu sonucun oluşmasında etkili olmuştur. Ankete katılanların %13.5'ini İzmit'in bir üniversite şehri olması nedeni ile öğrenciler oluşturmaktadır (Şekil: 1).

AB'ye üyelik konusunda Ankete katılanların %46'sı destek verirken, %16'sı AB üyeliğine karşı çıkmıştır. Bunların cinsiyetlerine bakıldığında ise erkeklerin %49'unun, kadınların ise %32'sinin birliğe girmeye taraf olduğunu görmekteyiz. Buradan hareketle erkeklerin birlik konusunda kadınlara oranla daha bilgili oldukları söylenebilir. Çünkü kadınların %42'si AB'ye üyelik konusunda bilgilerin olmadığını ifade ederlerken, erkeklerde bu oran %34'tür.

Şekil 1: Ankete katılanların mesleki durumları

AB'ye üyeliğe en fazla destek veren meslek grubu %71.4 gibi yüksek bir oranla iş verenlerdir. İşverenlerin %28.6'sı AB konusunda tam bir bilgiye sahip değilken, AB'ye karşı olana rastlanmamıştır. AB'ye tam üyeliğe en az destek verenler ise öğrencilerdir. Öğrencilerin sadece %28.6'sı birliğe tam üyeliği desteklerken %50 oranında öğrenci ise ile birlik hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu konuda yeterince bilgi sahibi olmamaları üzerinde durulması gereken bir konudur.

Özellikle küçük esnaf olarak değerlendirilen bakkal, anahtarıcı, fırıncı, terzi, lokantacı v.b. işletme sahipleri tam üyelik konusunda diğer kesimlere göre daha fazla endişe duymaktadırlar. Bunlar AB'ye tam üyelikle birlikte kendilerinin olumsuz yönde etkileneceklerini düşünmektedir. İşsizlerin tamamı birlik konusunda hiçbir fikre sahip değildirler (Tablo 1). Birliğe tam üyeliğe en fazla karşı çıkan yaş grubu 20-24'tür. Bu yaş grubundaki gençlerin %29.2'si AB'ye tam üyeliğe karşıdır. Bu yaş grubu gençler aynı zamanda %54.1 oranı ile AB konusunda en az bilgiye sahip kesimi oluşturmaktadırlar (Tablo 2).

AB'ye tam üyelik durumunda Türkiye ekonomisini nelerin beklediği konusunda katılımcıların önemli bir kesimi olumlu değişikliklerin olacağına inanmaktadır. Ankete katılanların %59'u yeni iş sahalarının açılacağını düşünürken, %41'i bu görüşe katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Kadınlar

erkeklerle oranla AB'ye üyelik durumunda yeni iş sahalarının açılacağı konusunda daha iyimserdirler. Erkeklerin %28'i ve kadınların ise %32'si AB'ye tam üyeliğin Türk ekonomisine bir şey katmayacağını düşünmektedirler. Var olan iş sahalarının AB'ye tam üyelik durumunda kapanacağını düşünenlerin oranı erkeklerde kadınlara oranla daha yüksektir. İşverenlerin %85.7'si AB'ye tam üyelik durumunda yeni iş sahalarının açılacağı konusunda oldukça iyimserdirler. Ayrıca memurlar, işsizler ve emekliler de yeni iş sahalarının açılacağı düşünmektedirler (Tablo 3). AB'ye üyelikle birlikte Türkiye'de var olan iş sahalarının daralacağını düşünenlerin oranı ise sadece %13.4'tür. Özellikle 20-29 yaş grubundaki gençler ve 50 yaşın üzerindekiiler AB'ye üyelikle Türkiye'de fazla bir şeyin değişmeyeceğini ifade etmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 3: AB üyeliğinin gerçekleşmesi halinde Türkiye ekonomisinin bundan nasıl etkileneceği konusundaki düşüncelerin oransal dağılımı (%) (Meslek guruplarına göre)

Meslek gurubu Düşünceler	İşçi	Memur ve büro çalışanı	İşveren	Serbest meslek	Öğr.	Emekli	İşsiz	Toplam
Yeni iş sahaları açılır	61.5	70	85.7	50	50	66.7	75	58.7
İş yeni kayıpları olur	7.8	-	14.3	17.5	21.4	33.3	-	13.4
Değişmez	30.7	30	-	32.5	28.6	-	25	27.9
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo 4: AB üyeliğinin gerçekleşmesi halinde Türkiye ekonomisinin bundan nasıl etkileneceği konusundaki düşüncelerin oransal dağılımı (%) (Yaş guruplarına göre)

Yaş gurubu Düşünceler	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	+50	Top.
Yeni iş sahaları açılır	66.7	45.	55	66.7	66.7	71.4	62.5	58.3	58.7
İş yeni kayıpları olur	16.7	8.4	10	22.2	16.6	14.3	25	8.3	13.5
Bir şey değişmez	16.6	45.8	35	11.1	16.7	14.3	12.5	33.4	27.8
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Ankete katılanların %58.7'si Türkiye'nin ürettikleri ürünler ile AB'ye tam üyeliğe hazır olduğunu düşünmektedir. Kadınların %69'u Türk sanayi ürünlerinin AB pazarı için hazır olduğunu düşünürken bu oran erkeklerde %57'dir. Türk sanayi ürünlerinin AB pazarı için hazır olduğunu düşünenlerin oranı %59 olmasına rağmen ankete katılanların %70'i üyelikle birlikte Türk sanayi ürünleri için yeni pazarların açılacağını ifade etmişlerdir. Burada birbiri ile örtüşmeyen fikirler yer almaktadır. Örneğin; ürettiklerimizle hazır olmadığımızı ifade ettikleri bir ortamda yeni pazarlar

nasıl kazanabileceğimizdir. Emekliler, işverenler ve işçiler içerisinde Türk sanayinin AB konusunda hazır olduğunu düşünenlerin oranı daha fazladır (Tablo 5). Ankete katılan emeklilerin tümü AB'ye üyelik durumunda Türk sanayi ürünleri için yeni pazarların açılacağı düşünmektedir. Özellikle 20-40 arası çalışma çağındaki nüfus ise Türkiye'de üretilen sanayi ürünlerinin AB pazarı için henüz yeterince hazır olmadığı görüşündedirler. Öğrenciler ve 40 yaşın üzerindekiiler ise biraz duygusal hareket ettiklerinden dolayı, Türkiye'nin AB pazarı için hazır olduğuna inanmaktadırlar (Tablo 6).

Tablo 5: Türk sanayi ürünlerinin AB pazarı için rekabet edebilir düzeyde olduğunu düşünenlerin oransal dağılımı (%) (Meslek guruplarına göre)

Meslek Düşünceler	İşçi	Memur ve büro çalışanı	İşveren	Serbest meslek	Öğr.	Emekli	İşsiz	Toplam
Evet	65.4	50	85.7	50	57	100	50	58.7
Hayır	23.1	40	14.3	50	28.8	-	50	35.6
Fikrim yok	11.5	10	-	-	14.2	-	-	5.7
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100
AB Üyelik durumunda Türk sanayi ürünleri için yeni pazarların açılacağını düşünüyor musunuz?								
Evet	80.8	70	85.7	55	85.7	66.7	75	70.2
Hayır	19.2	30	14.3	45	14.3	33.3	25	29.8
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo 6: Türkiye'de üretilen sanayi ürünlerinin AB pazarı için hazır olduğu konusundaki düşüncelerin oransal dağılımı (%) (Yaş guruplarına göre)

Yaş gurubu Düşünceler	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	+50	Topl.
Evet	77.8	45.8	50	77.8	33.3	57.1	62.5	66.7	58.7
Hayır	16.7	41.7	50	22.2	50	42.9	37.5	25	35.6
Fikrim yok	5.5	12.5	-	-	16.7	-	-	8.3	5.7
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100
AB'ye üyelik durumunda Türk sanayi ürünleri için yeni pazarların açılacağını düşünüyor musunuz?									
Evet	88.9	58.3	70	77.8	50	71.4	62.5	75	70.2
Hayır	11.1	41.7	30	22.2	50	28.6	37.5	25	29.8
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Türkiye'nin AB'ye üye olması durumunda, bu ülkelerde yaşayan Türklerin bu durumdan nasıl etkileneceği sorusuna ankete katılanların büyük bir kısmı olumlu etkileneceği şeklinde cevap vermiştir. Ankete katılanların %57'lik bir kısmı, AB ülkelerinde yaşayan Türklerin, Türkiye'nin tam üyeliği ile birlikte daha iyi konuma geleceklerine inanmaktadırlar. Kadınlar bu konuda erkeklerden daha iyimserdirler. AB ülkelerinde yaşayan Türklerin, Türkiye'nin tam üyeliği sonrasında ülkelere kesin dönüş yapacağını düşünenlerin oranı %22, yurtdışına yeni göçlerin olacağını düşünenlerin oranı ise %21 ile birbirine çok yakın değerlere sahiptirler. Anketimize katılan emekliler, işverenler ve işçiler AB'ye üyelikle bu

ülkelerde yaşayan Türklerin daha iyi şartlara kavuşacaklarını, üçüncü sınıf vatandaş olmaktan kurtulacaklarını ve böylece yaşadıkları ülkelerde daha kolay iş bulabileceklerini ifade etmişlerdir (Tablo 7). 20-39 yaş gurubunu oluşturan gençlerin görüşüne göre ise AB'ye üyelik bu ülkede yaşayan Türklerin konumlarında fazla bir değişiklik oluşturmaz; çünkü onlar bulundukları ülkelerde her zaman yabancı ve özellikle de Müslüman-Türk olarak görüleceklerdir. 30-34 yaş gurubunda yer alanların %66.7'sine göre ise tam üyelik sonrasında bu ülkelerde yaşayan Türkler geriye döneceklerdir; fakat hiç kimse yurt dışına gitmeyecektir. 35-39 yaş gurubundakiler ise %66.7 oranında AB'ye tam üyelik sonrasında yurtdışına yeni göçlerin olacağını düşünmektedirler. Birbirine çok yakın iki yaş gurubu arasında bu denli farklı görüşlerin olması oldukça dikkat çekicidir (Tablo 8).

Tablo 7: AB'ye tam üyelik halinde AB ülkelerinde yaşayan Türkler için ne değişir? (Meslek guruplarına göre) (%)

Meslek gurubu Düşünceler	İşçi	Memur ve büro çalışanı	İşver- en	Serbest meslek	Öğr	Emekli	İşsiz	Top l.
Daha iyi olanak. Kavuşurlar	61.5	50	85.7	50	50	100	50	56.7
Türkiye'ye geri dönerler	15.4	20	14.3	25	28.6	-	50	22.1
Türkiye'den yurt dışına yeni göçler olur	23.1	30	-	25	21.4	-	-	21.2
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo 8: AB'ye tam üyelik halinde AB ülkelerinde yaşayan Türkler için ne değişir? (Yaş guruplarına göre) (%)

Yaş gurubu Düşünceler	15- 19	20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	+50	Top lam
Daha iyi olanaklara kavuşurlar	72.2	50	55	33.3	33.3	57.1	75	75	57.7
Türkiye'ye geri dönerler	11.1	20.8	25	66.7	-	28.6	25	8.3	22.1
Türkiye'den yurt dışına yeni göçler olur	16.7	29.2	20	-	66.7	14.3	-	16.7	20.2
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

AB'ye tam üyelik halinde nelerin değişeceği ve bunun Türkiye'deki yaşam standartlarını nasıl etkileyeceği konusunda %58'lik bir oran olumlu değişikliklerin olacağını düşünmektedir. Toplum katmanları arasında gelir dağılımında olumsuzlukların olacağını düşünenler %17 ve olumlu gelişmelerin olacağını düşünenlerin %16'lık oranları birbirine oldukça yakın değerler göstermektedirler. Özellikle işsizlerin tamamı, işçilerin %92.4'ü AB'ye tam üyelikle kişi başına düşen milli gelirin artacağını

düşünmektedirler. Kişi başına düşen milli gelirin AB'ye üyelik sonrasında azalacağını düşünenler yok denecek kadar azdır (Tablo 9). Özellikle çalışan nüfusun önemli bir kısmı, %58'i, kişi başına düşen gelirin artacağına inanmaktadır (Tablo 10).

Tablo 9: AB'ye üye olunduğunda yaşam standartlarının değişeceği fikrine sahip olanların oransal dağılımı (%) (Meslek guruplarına göre)

Meslek gurubu Düşünceler	İşçi	Memur ve büro çalışanı	İşveren	Serbest meslek	Öğr	Emekli	İşsiz	Top
Kişi başına düşen milli gelir artar	92.4	40	85.7	42.5	50	66.7	100	61.5
Kişi başına düşen milli gelir azalır	-	-	-	12.5	-	-	-	4.8
Gelir seviyeleri arasındaki fark artar	3.8	20	14.3	22.5	28.6	33.3	-	17.3
Gelir seviyeleri arasındaki fark azalır	3.5	40	-	22.5	21.4	-	-	16.4
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo 10: AB'ye üye olunduğunda yaşam standartlarının değişeceği fikrine sahip olanların oransal dağılımı (%) (Yaş guruplarına göre)

Yaş gurubu Düşünceler	15- 19	20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	+50	Toplam
Kişi başına düşen milli gelir artar	50	58.3	60	66.7	33.3	71.4	62.5	58.3	57.7
Kişi başına düşen milli gelir azalır	5.6	4.2	10	11.1	16.7	28.6	25	8.4	10.6
Gelir seviyeleri arasındaki fark artar	22.2	25	15	11.1	33.3	-	-	8.3	16.3
Gelir seviyeleri arasındaki fark azalır	22.2	12.5	15	11.1	16.7	-	12.5	25	15.4
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Türkiye'nin AB'ye tam üyelik görüşmelerinde eski sosyalist ülkelerin gerisine itilmesine neden olarak halkın %34'ü Türkiye'nin farklı bir dine sahip olmasını en önemli faktör olarak görmektedir. Bunu %32 ile Türkiye'de insan hakları ihlallerinin olması ve %30 ile ekonomik nedenler takip etmektedir. Kadınlar için dinsel nedenler ve insan hakları ihlalleri, ekonomik nedenlere oranla daha önemli bir sorundur. Öğrenciler, işçiler ve işverenler bu durumun nedeni olarak daha çok Türkiye'de insan hakları ihlallerinin olmasını görmektedirler (Tablo 11). Gençler de Türkiye'de insan hakları ihlallerinin olmasını, Türkiye'nin dışlanmasındaki en önemli neden olarak görmektedirler (Tablo 12).

Tablo 11: Türkiye'nin üyelik görüşmeleri konusunda eski sosyalist doğu bloğu ülkelerin gerisine itilme nedenleri hakkındaki fikirlerin oransal dağılımı (%) (Meslek gurublarına göre)

Meslek gurubu Düşünceler	İşçi	Memur ve büro çalışanı	İşveren	Serbest meslek	Öğren ci	Emekli	İşsiz	Top.
Ekonomik nedenlerden dolayı	30.8	50	28.6	25	28.6	33.3	25	29.8
İnsan hakları ihlalleri nedeni ile	42.3	-	57.	30	42.8	-	-	31.8
Dini farklılıklarından dolayı	15.4	50	14.3	45	28.6	66.7	75	34.6
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo 12: Türkiye'nin üyelik görüşmeleri konusunda eski sosyalist doğu bloğu ülkelerin gerisine itilme nedenleri hakkındaki fikirlerin oransal dağılımı (%) (Yaş guruplarına göre)

Yaş gurubu Düşünceler	15- 19	20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	+50	Toplam
Ekonomik nedenlerden dolayı	38.9	33.3	15	33.3	33.	43	25	33.3	30.8
İnsan hakları ihlalleri nedeni ile	38.9	33.3	25	44.4	-	28.5	37.5	25	30.8
Dini farklılıklarından dolayı	22.	29.2	50	22.3	50	28.5	37.5	41.7	34.6
Fikirim yok	-	4.2	10	-	16.7	-	-	-	3
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

İzmit'te ankete katılanların %61.5'i anketin yapıldığı Haziran 1999 tarihi itibarı ile (17 Ağustos 1999 İzmit depremi öncesi) Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği ile İzmit'in daha da gelişeceğini düşünmektedir. Ankete katılanların önemli bir kısmı İzmit'te yeni iş alanlarının açılacağına ve İzmit'in daha da gelişeceğine inanmaktadırlar. Halkın sadece %11.5'lik bir kesimi AB'ye üyelik durumunda İzmit'ten yurt dışına göçlerin olacağına inanmaktadır. Eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak üyelik durumunda İzmit'te gelişmenin artacağına inananlar da artmaktadır (Tablo 13). 15-19 yaş gurubundakiler ve 50 yaşın üzerindeki AB'ye tam üyelikle İzmit'te olumlu gelişmelerin olacağı inancı oldukça yüksektir (Tablo 14)

Tablo 13: AB üyeliği İzmit ve Türkiye için ne tür değişiklikler getireceğini düşünenlerin oransal dağılımı (%) (Meslek gurubuna göre)

Meslek gurubu Düşünceler	İşçi	Memur ve büro çalışanı	İşveren	Serbest meslek	Öğre nci	Emekli	İşsiz	Top
İzmit'in gelişmesi hızlanır	69.2	70	71.4	50	64.3	66.7	75	61.5
Hiçbir şey değişmez	12.4	30	28.6	35	28.6	33.	-	26.9
Türkiye ve İzmit'ten yurt dışına göçler olur	15.4	-	-	15	7.1	-	25	11.5
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo 14: AB'ye tam üyeliğin İzmit ve Türkiye için ne tür değişiklikler getireceğini düşünenlerin oransal dağılımı (%) (Yaş guruplarına göre)

Yaş gurubu Düşünceler	15- 19	20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	+50	Top.
İzmit'in gelişmesi hızlanır	77.8	33.3	50	77.8	33.4	42.8	50	75	54.8
Hiçbir şey değişmez	16.7	58.3	35	11.1	33.3	42.8	37.5	16.7	33.7
Türkiye'den ve İzmit'ten yurt dışına göçler olur	5.5	8.4	15	11.1	33.3	14.4	12.5	8.3	11.5
Toplam	10	100	100	100	10	100	100	100	100

AB'ye tam üyelik konusunda Eylül 2000'de yayınlanan bir araştırmanın sonuçlarına göre (Tablo 15): Türk halkının %68.7'si Türkiye'nin üyeliğini desteklerken, karşı çıkanların oranı %9.9, kararsızların oranı ise %21.4 oranıyla azımsanamayacak kadar yüksektir. AB'ye tam üyeliği destekleme nedenlerinin başında ekonomik nedenler gelmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin kredisinin ve buna bağlı olarak beklentilerinin de yükseleceği ve insan hakları ihlallerinin azalacağı fikri de önemlidir.

Tablo 15: Türkiye'nin AB üyeliğini destekleme nedeniniz nedir ?

Desteklemenin Önem Derecesi	1.derece önemli	2.derece önemli	3.derece önemli	Ort.
Türkiye'nin ekonomik gelişmesini olumlu yönde etkiler.	49.6	17.1	8.0	30.2
Üyelik Türkiye'nin uluslar arası alanda gücünü ve saygınlığını artırır.	12.4	19.3	9.0	14.2
Atatürk'ün modern Türkiye oluşturma hedefi gerçekleşmiş olur.	8.8	10.9	8.3	9.4
Türkiye insan haklarının öneminin arttığı bir hukuk devleti olma yolunda gelişir.	10.8	15.7	11.4	12.5
Fikir, ifade, inanç özgürlüğü gelişir.	6.5	13.4	11.9	9.7
Üyelik halinde Türkiye'nin iç barışı sağlanır ve Güneydoğu sorunu sona erer.	3.2	7.5	8.8	5.6
Türk askerinin politikadaki etkinliği azalır.	1.3	3.2	6.6	2.8
Türkiye batı ve doğu arasında politik ve kültürel bir köprü olabilir.	1.2	4.9	6.8	3.4
Türkiye batı kültürünü daha kolay etkiler.	1.7	3.0	6.1	2.8
Kişilerin ve grupların politikadan ve toplumdaki soyutlanmalarını önler.	0.9	1.2	4.8	1.6
Türkiye'nin güvenliği güçlenecektir.	0.6	2.2	6.0	2.1
Kişilerin ve toplumun çeşitli gruplarının kişisel ve kültürel hakları eşit olacaktır.	2.2	2.7	5.7	2.9
Türkiye Türk ve İslam dünyası için örnek devlet ve model olacaktır.	0.9	3.7	6.2	2.7
Başka yok	-	0.1	0.5	-
Sayı	1392	1392	1392	1392

Kaynak: "Milliyet Gazetesi" (21. Eylül 2000, S. 21)

5. KOCAELİ BÖLGESİNDEKİ SANAYİ KURULUŞLARININ YABANCI SERMAYE, GÜMRÜK BİRLİĞİ VE AVRUPA BİRLİĞİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ

Kocaeli Sanayi Odası ve Kocaeli Üniversitesi tarafından 1996 yılında yapılmış olan bir araştırmanın sonuçlarına göre; işletmeler, Gümrük birliği konusunda yüz yüze geldikleri sorunlardan çok, bu sorunların sonuçlarını algılamaktadırlar. Bunlar önem sırasına göre şöyledir: Fiyat rekabeti karşısında zayıf kalma, üretim teknolojisinde geri bulunma, maliyetlerde dezavantajlı durumda bulunma, kalite düzeyinin düşük olması, standartlara ulaşamama, bürokratik ve yasal mevzuat alanındaki zayıflık, pazar bulma güçlükleri, hukuksal farklılıklar, tutumda zorluklar (reklam vs.), mamul araştırma ve geliştirmedeki zorluklar, lisan bilmeme, dağıtım zorlukları, güvenilir aracı bulma zorlukları.

Burada dikkati çeken en önemli hususlar; fiyat rekabetinden ve kalite düzeyinin düşük olmasından korkulmasıdır. Bunun en önemli nedeni işletmelerde yeterli araştırma-geliştirme ve üretim teknolojisi çalışmalarının

yapılmamasıdır. Avrupa standart ve kalitesinde mal üretemediklerine inanan işletmeler, ancak düşük fiyatla pazarda tutuna bileceklerini bildiklerinden, maliyetleri nedeni ile bunu başaramayacakları için fiyat rekabetinden korkmaktadırlar.

Dışsattım yapan yabancı ortağa sahip işletmelere bakıldığında, bu işletmelerin Gümrük birliği karşısındaki kaygılarının diğer işletmelere göre daha az olduğu görülmektedir. İşletmelerin Avrupa ile rekabet konusunda fazla bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırma yapma ve yaptırma konusunda yeterli düzeyde olmayan işletmeler için bu durum oldukça normaldir. Araştırma yapma ve araştırmaları takip konusunda en hassas olan sektörler; kimya, metal ana sanayi ve taşıt-araç sektörleridir. İşletmeler gümrük birliği konusunda bilgilenmek istediklerini ve bunu da en iyi bir şekilde Kocaeli Sanayi Odası'nın yapabileceğini vurgulamışlardır.

5.1.İşletmelerin AB Karşısındaki Rekabet Güçleri

İşletmelerden, AB karşısındaki rekabet güçlerinin ne düzeyde olduğuna ilişkin sorulan soruyu cevaplayan 270 adedinden %21'i rekabet güçlüklerini yüksek, %46'sı düşük olarak tanımlamış, %6'sı ise bu konuda fikir beyan etmemişlerdir. Rekabet güçlerini yüksek tanımlayan işletmeler, kimya ve metal ana sektöründe daha ağırlıkta bulunmaktadır. Ancak, rekabet güçlerini düşük olarak tanımlayan işletmeler de aynı grupta bulunmaktadır. Özellikle küçük işletmeler rekabet güçlerinin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Başka bir açıdan bakıldığında ara malı üreten işletmelerin %26'sının ve nihai mamul madde üreten işletmelerin %9'unun rekabet güçlerini yüksek olarak gördükleri tespit edilmiştir.

5.2. İşletmelerin Uluslararası Alanda Karşılaştıkları Sorunlar

İşletmelerin uluslararası alanda karşılaştıkları sorunlar; pazar bilgisine ulaşma, güvenilir aracı bulma, yabancı ülk mevzuat bilgileri, yabancı dil sorunu, lobi desteği noksanlıkları şeklinde sıralanmaktadır.

Bilindiği üzere dışsattım Türkiye'nin geleceği açısından önemlidir. Bu nedenle, işletmelerin bu sorunları aşmasında devletin ve çeşitli mesleki kuruluşların katkıda bulunması gereklidir. Özellikle ilk üç sorun işletmelerin tek başlarına aşamayacağı sorunlardır. Bu sorunları aşmada yurt dışındaki ticaret ataşeliklerine ve bazı resmi ve yarı resmi kuruluşlara büyük görevler düşmektedir. Kuruluşlar, bütçelerinden yapılacak araştırmaları desteklemek üzere paylar ayırmalıdır. Yeterince iyi bilinmeyen dış pazarlara girerken, o pazarı iyi bilen yerli aracı işletmelerle işbirliği yapılması faydalı olacaktır. Yabancı dil sorunu, Türkiye'de giderek azalmakta olan bir sorundur. Bu

bölgede yer alan işletmeler gerek AB gerekse diğer dış pazarlar konusunda gün geçtikçe daha fazla bilgilanmektedirler. Bu da dış rekabetteki güçlerini artırmaktadır.

SONUÇ:

Türkiye ve AB arasındaki ilişkiler başlangıcından günümüze kadar değişik süreçlere girmiş olmakla birlikte bu süre içerisinde iktidara gelmiş bulunan 34 hükümetin izlediği politika hep AB yönünde olmuştur. Zaman zaman AB'ye üyelik iç politika malzemesi yapılmış olmakla birlikte bu konu Türkiye'de artık bir devlet politikası haline gelmiştir. Türkiye aday ülkeler arasında üyelik görüşmelerinin henüz başlamamış olduğu tek ülkedir. Bu durum pek çok nedene dayandırılabilir. Bunların başında Türkiye'nin birliğe üyeliği söz konusu olan; fakat Hristiyan olmayan tek ülke olması, ülke ekonomisinin istikrarlı olmayışı ve yüksek enflasyon değerleri gösterilebilir. Türkiye aday ülkeler arasında birlikte ilişkileri en eski tarihlere dayanan ülkedir. Hatta 1959'da ilişkileri başlayıp üyeliği gerçekleşmemiş başka bir ülke olmamasına rağmen Türkiye, AB üyeliği konusunda görüşmelerin başlaması için tarih alabilmek ümidiyle Aralık 2004'ü beklemektedir. AB'nin Haziran 2003'te Yunanistan'da düzenlediği Selanik zirvesi sonrasında Arnavutluk ve Yugoslavya'dan yeni aday ülkeler olarak söz edilmeye başlanmıştır. Hükümetin bütün gayretlerine rağmen Türkiye'nin üyelik konusundaki şansı hala çok yüksek değildir. Bu doğrultuda Türkiye'de pek çok yasal değişiklikler yapılmıştır. Geçen zaman içerisinde birlik üyesi ülkelerin politikalarında Türkiye'nin üyeliği ile ilgili henüz netlik sağlanmamıştır. AB ve Türkiye ilişkilerini sorguladığımız bu çalışmada ortaya çıkan bir başka durum da halkın AB'ye üyeliğe büyük oranda destek vermelerine rağmen, AB konusunda yeterli derecede bilgiye sahibi olmamalarıdır. AB'ye üyeliğin olumlu değişiklikler sağlayacağı bir gerçektir; fakat bu yolda öncelikle sanayi ürünlerimizi AB pazarı için hazır hale getirmek, halkımızı birlik konusunda bilgilendirmek ve her şeyden önce eğitim seviyemizi yükseltmek gerekmektedir. Örneğin İzmit'de yaptığımız anket çalışmasında ankete katılanların %38'i AB üyeliği hakkında bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu kişiler AB hakkında fikirleri olmadığını ifade ederken, AB'ye üyeliğin Türkiye'ye faydası olacağını düşündüklerini de söylemişlerdir. Genel olarak baktığımızda ise; Ankete katılanlar AB üyeliğinin yeni iş sahalarının açılmasına faydası olacağı ve Türkiye sanayisinin buna hazır olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Üyeliğin gerçekleşmesi halinde İzmit'in de bu durumdan olumlu yönde etkileneceği Anket sonuçlarıyla ortaya çıkmıştır (Tablo 13 ve 14)

KAYNAKÇA:

- ATTALI, Jacques: Time Winter, S. 134-135, 1996
EUROBAROMETER SURVEY : Support for Enlargement, No :47, Spring, 1997
DELORS, Jacques: Le Monde, 1 Juni, 1994
GUMPEL Werner: Ausführliches über die türkische Wirtschaftspolitik s.a. Die türkische Wirtschaftspolitik als Grundlage verbesserter Handelsbeziehungen. S. 126-147 In: Zeitschrift für Türkeistudien Heft 1/88 Walldorf, 1988
GUMPEL, Werner: Sudosteuropa- Mitteilung (31), S.201-208, 1991
KARLUK, Rıdvan : "Avrupa Birliği ve Türkiye" ("Europäische Gemeinschaft und die Türkei") İstanbul, 1998.
ŞEN, Faruk: Sudosteuropa- Mitteilung S.125-134, 1990
www.milliyet.com.tr, 21.09.2003, s.21

¹ Roma anlaşması ile iki önemli Avrupa Topluluğu olan AET ve EUROATOM kurulmuştur.
² Yunanistan'ın AET'ye üyelik başvurusunda bulunması 19.yüzyıldan beri batıya yönelmiş olan Osmanlı ve onun mirasçısı olan Türkiye Cumhuriyeti için bir başvuru sebebi olmuştur. Bu başvurunun yapılmasında Yunanistan'ın uluslararası kuruluşlarda yalnız bırakılmaması görüşü etkilidir. Zamanın Menderes Hükümeti Dış İşleri Bakanı olan Fatin Rüştü Zorlu'nun "Yunanistan kendisini boş bir havuza atsa bile onu yalnız bırakmaya gelmez, tereddüt etmeden sizde atlayacaksınız." sözü Türkiye'nin başvurusunun arkasındaki temel nedeni açıklamaktadır.
³ 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, 12 mart 1970 askeri muhtırası, 12 Eylül 1980 askeri darbesi ve aralarda oluşan istikrarsız koalisyon hükümetleri (ortaklık başvurusunun yapıldığı 1959 yılından Temmuz 2000 yılına kadar 33 hükümet görev yapmıştır) Türkiye'de yeterli gelişmenin sağlanmasında engel oluşturmıştır.
⁴ Avrupa devletleri stratejik nedenler ile Türkiye'yi kendilerinden uzaklaştırmak istemezlerken, tarihsel ve dinsel nedenler ile de kendi içlerinde istememektedirler. Bu konu ile ilgili olarak önemli ve yetkili kişiler çeşitli dönemlerde açıklamalar yapmışlardır. Türkiye ile ortak üyelik anlaşmasının yapıldığı esnada zamanın Federal Almanya Dış İşleri Bakanı olan Schröder "Bu anlaşma hür dünya ile Türkiye arasında esasen mevcut olan anlaşmaları tamamlayıcı niteliktedir" görüşünü belirtmiştir. Daha sonra Fransa adına konseye katılan zamanın Maliye Bakanı Giscard d'Estaing de o dönemde Türkiye'nin ortaklık başvurusuna itiraz etmemiş, hatta bu konuda alınacak kararı olumlu bulacağını söylemiştir. Fakat aradan geçen 30 yıl sonra Fransa Devlet Başkanı olan Giscard d'Estaing 1989 yılı Haziran ayında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimleri dolayısı ile yapılan bir televizyon programında yaptığı konuşmada Türkiye'nin AT'ye katılmasının aleyhinde olduğunu söylemiştir. Giscard d'Estaing Türkiye'yi dost bir devlet olarak nitelikle birlikte Roma Antlaşması'nda yer almayan din farklılığından dolayı Türkiye'nin topluluğa üye olamayacağını savunmuştur. Giscard d'Estaing'in görüşüne yakın görüşler başka Avrupalı devlet adamları tarafından da açıklanmıştır.
⁵ Wolfgang Schauble, partisinin iktidarda olduğu ve kendisinin de meclis gurubu başkanlığı yaptığı bir dönemde (1992) Mainz'de yaptığı bir konuşmada bu konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir: "Türkiye'ye kesinlikle AB üyesi olamayacağı söylenmelidir. Böylece Türkiye'ye iyilik yapmış oluruz. Türkiye'nin kökten dinci olmayan politikalarını destekleyelim. Avrupa'nın birleşmesinden doğan avantajlardan Türkiye'nin yararlanmasına tarafım. Türkiye'nin Avrupa Konseyi üyeliğini de memnuniyetle karşıyorum; fakat AB adayları olarak sadece Avrupa-Hristiyan geleneğine sahip ülkeler söz konusu olabilir. Müslüman Türkiye ve Asyalı Rusya AB üyesi olamaz." Schauble 1995 yılında yapılan Davos toplantısında da Türkiye'nin AB'ye üye olamayacağını dürist davranılarak kendisine söylenmesi, iki yüzlü davranılmaması gerektiğini söylemiştir.

AB komisyonu eski başkanı Jacques Delors 1989 yılında yapmış olduğu bir konuşmada Türkiye'nin Hristiyan kültürünün bir parçası olan AT'ye katılmayacağını söylemiş ve Turgut Özal'ın tam üyelik başvurusuna "Avrupa Hristiyan kulübüdür." diye karşılık vermiştir.

Almanya'nın eski başbakanlarından Helmut Kohl, bir AGİK toplantısında AB'nin Hristiyan hareketlerinden söz etmiştir. Benzer bir görüşü de Willy Brandt özel bir sohbetinde, zamanın Bonn büyük elçisi Onur Öymen'e "Sizin AB'ye almanızdaki en büyük engel Müslüman olmanızdır. Biz sosyal demokratlar için bu genellikle bir engel değildir, ama Avrupa'da birçok çevre böyle düşünüyör" demiştir. Benzer görüşler pek çok Avrupalı siyasetçi tarafından çeşitli platformlarda dile getirilmiştir.

¹ Gumpel, Werner: *Südosteuropa-Mitteilung* (31) S.201-20, 1991

² Delors, Jacques: *Le Monde*, 1 Juni 1994

³ Bunlardan ilki eski Yunan başbakanlarından Venizelos'tur. Venizelos'un Başbakanlığı döneminde Türkiye ve Yunanistan arasında tam bir dostluk dönemi yaşanmıştır. Günümüz politikacılarından 1991-1993 döneminde Avrupa Yatırım Bankası başkanlığını yapmış olan Jacques Attali, Türkiye ve Rusya'nın birliğe alınmasını önermiştir. Attali'ye göre Türk iyenin AB'ye alınması, Avrupa'nın artık bir Hristiyan kulübü olmayacağı mesajını verecektir. Bu da, dünyanın her yerinde Müslümanlara bir gelecekleri olduğu mesajını verecektir. (*TIME Winter 1996* S.134-135)

⁴ *Eurobarometer Survey: Support for Enlargement*, No 47, Spring 1997

⁵ 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı ortaklık Konseyi kararı ile 1 Ocak 1996 tarihinde Türkiye ile AB arasında gümrük birliği gerçekleştirilmiştir.

⁶ Şen, Faruk: *Südosteuropa-Mitteilung*, 1990, S. 125-134

⁷ Ausführliches über die türkische Wirtschaftspolitik s.a. Gumpel Werner: *Die Türkische Wirtschaftspolitik als Grundlage verbesserter Handelsbeziehungen*. S 126-147 in: *Zeitschrift für Türkeistudien* Heft 1/88 Walldorf 1988

⁸ Ankara Anlaşması;Türkiye ile AET arasında ortaklık yaratan anlaşmadır. 12 Eylül 1963'de Ankara'da İnönü Hükümeti ile imzalanmıştır. Aralık 1964'te yürürlüğe girmiştir. Amacı Türkiye ile birlik arasında, sonuçta tam üyeliği öngören bir gümrük birliğinin kurulmasıdır.

⁹ Karlık, Radvan: "Avrupa Birliği ve Türkiye" İstanbul-1998

İLETİŞİM ADRESİ

Dr. Meryem HAYIR

e-posta:meryemhayir@hotmail.com